

Het meisje van Nulde

Citation for published version (APA):

Spronken, T. N. B. M. (2002). Het meisje van Nulde. Nieuwsbrief Strafrecht, 304-306.

Document status and date:

Published: 01/01/2002

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Redactioneel

Het meisje van Nulde

In de NRC van zaterdag 20 april werd in een paginagroot artikel met de kop "Na het pak slaag" uit de doeken gedaan hoe Rowena, het meisje van Nulde, om het leven was gebracht. De advocaat van de moeder van Rowena had de journalisten inzage gegeven in het volledige dossier en in het artikel waren gruwelijke details weergegeven uit de verklaringen die de moeder en haar vriend tegenover de politie hadden afgelegd. In een apart kader bij het artikel was aangegeven waarom de advocaat van de moeder van Rowena het dossier ter beschikking had gesteld aan de NRC. De advocaat vond dat zijn cliënte door de publieke opinie al veroordeeld was, zonder dat de inhoud van het dossier bekend was. Volgens hem zou uit het dossier blijken dat er op dat moment onvoldoende redenen waren om aan te nemen dat de moeder door de rechtbank tot langdurige gevangenisstraf zou worden veroordeeld en zou de voorlopige hechtenis moeten worden opgeheven.

Afgezien van de omstandigheid dat het niet aan het publiek is om te beslissen over de voorlopige hechtenis, is de publicatie voor de moeder van Rowena eerder belastend, dan ontlastend en is het nauwelijks voor te stellen dat hierdoor de publieke opinie ten aanzien van haar gunstig is beïnvloed. Dan rijst dus de vraag welk verdedigingsbelang door deze publicatie nu eigenlijk wordt gediend? Maar er spelen ook nog andere kwesties. Zo bevat de publicatie uiterst belastende informatie ten aanzien van de Mike J., de vriend van de moeder van Rowena, en is gebleken dat de vader van Rowena uit de krant heeft moeten lezen hoe zijn dochter is mishandeld en gedood.

Verder heeft de familie van de moeder van Rowena aangegeven geen informatie meer te durven verschaffen in het kader van het psychiatrisch onderzoek, omdat zij bang is dat deze informatie vervolgens breed zal worden uitgemeten in de pers. De advocaat heeft laten weten geen garanties te willen geven dat dit niet zal gebeuren en blijft erbij dat hij de pers zal informeren als dit in het belang van de verdediging is. Bij velen rijst nu de vraag of dit allemaal zomaar kan. Had de advocaat het dossier aan de pers ter inzage mogen verstrekken? Had hij hierbij rekening moeten houden met de belangen van derden, zoals bijvoorbeeld Mike J. en de vader van Rowena? Had de advocaat rekening moeten houden met de voortgang van het (psychiatrische) onderzoek?

Nadere gedragsregels?

De Orde beraadt zich op dit moment over de vraag of er nadere gedragsregels moeten komen voor het verstrekken van informatie uit procesdossiers aan de pers, want dergelijke gedragsregels zijn er op dit moment niet (zie uitgebreider mijn redactioneel: "Lekken" uit strafdossiers, in: *Nieuwsbrief Strafrecht* 2001, nr. 10, p. 351 e.v.).

Vanuit de advocatuur wordt het standpunt gehuldigd dat de raadsman in een strafzaak in principe bevoegd is de pers te informeren over de inhoud van strafdossiers, onder de strikte voorwaarde dat dit met toestemming van de cliënt gebeurt. Daarbij mogen belangen van derden worden geschaad, mits hierdoor enig verdedigingsbelang wordt gediend. Bovendien heeft de deken zich op het standpunt gesteld dat als een advocaat informatie verstrekt aan de pers, dit met open vizier moet gebeuren.

Uit de tuchtrechtspraak vallen nog de volgende zorgvuldigheidseisen af te leiden: de toestemming van de cliënt dient schriftelijk te worden vastgelegd (RvD Amsterdam, *Advocatenblad* 2000, p. 472); de raadsman dient bij schriftelijke publicaties slechts zijn medewerking te verlenen indien hij het stuk voor pu-

blicatie ter inzage krijgt en de gelegenheid krijgt onjuistheden te corrigeren, en bij het verlenen van inzage in processtukken dient de raadsman zoveel mogelijk rekening te houden met de privacybescherming van derden, bijvoorbeeld door persoonsgegevens van derden te anonimiseren, indien met de verstrekking daarvan geen verdedigingsbelang is gediend (HvD 2 mei 1994, *Advocatenblad* 1994, p. 772). Over de vraag of het belang van het onderzoek nog een rol speelt bij verstrekking van informatie aan de pers is de tuchtrechtspraak niet eenduidig. In HvD 2 mei 1994, *Advocatenblad* 1994, p. 772 noemt het hof van discipline als een van de criteria waaraan getoetst wordt, dat het belang van het onderzoek niet mag worden geschaad. In een latere uitspraak, waarbij het gaat om het zuiveren van de naam van een cliënt in de pers, acht het hof van discipline het belang van het onderzoek echter niet doorslaggevend (HvD 5 december 1994, *Advocatenblad* 1995, p. 1017).

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat een advocaat bevoegd is in een strafzaak inzage te verlenen in processtukken, als de cliënt daar toestemming voor geeft, met de inzage en publiciteit enig verdedigingsbelang wordt gediend en belangen van derden (waaronder het belang van het onderzoek) niet onnodig worden geschaad.

Wie bepaalt het verdedigingsbelang?

Een cruciale vraag is vervolgens, wie het verdedigingsbelang bepaalt, de raadsman of zijn cliënt? Een complicerende factor hierbij is dat de raadsman gedragsrechtelijk gezien weliswaar een eigen verantwoordelijkheid heeft bij het verstrekken van informatie aan de pers, maar dat daar tegenover staat dat de verdachte een zelfstandig recht op inzage en afschriften van de processtukken heeft en zelf volkomen vrij is om deze aan de pers ter inzage te bieden. Stel nu, dat in onderhavige zaak de moeder van Rowena erop heeft gestaan dat de pers inzage zou krijgen in het gehele dossier, ongeacht de consequenties die dit voor haar

zou hebben. Had de advocaat dat dan tegen kunnen houden? Uit een opmerkelijke tuchtzaak, die in 1994 heeft gediend voor de Raad van Discipline te Amsterdam (RvD Amsterdam, 19 december 1994, nr. 94/77) valt af te leiden dat de Raad het uitgangspunt hanteert dat de cliënt zijn eigen belangen bepaalt. Aangezien deze uitspraak niet is gepubliceerd wordt deze hierna kort weergegeven. De advocaat van een van de verdachten in de Helderse incest- en ontuchtaffaire had de pers uitvoerig te woord gestaan, waarna in de kranten de navolgende voor zijn cliënt belastende passages werden gepubliceerd:

"De Helderse incest- en ontuchtaffaire rond een nu 12-jarig meisje heeft alle kenmerken van grootschalig ritueel misbruik. Dat zegt een van de advocaten (...) Een van de advocaten haalt uit de dossiers dat het meisje 'letterlijk en figuurlijk is blootgesteld aan familieleden, kennissen en burens'. De verdediger: 'ik maak uit het dossier op dat het om rituelen is gegaan. Er is sprake van dat er maskers worden gedragen; ik lees over beschrijvingen. Tijdens de bijeenkomsten heeft het kind allerlei seksuele handelingen moeten verrichten, er is zelfs een hond in het spel geweest' (...) De advocaat zegt naar buiten te treden omdat de bevolking er bij grote misdrijven recht op heeft te weten wat zich heeft afgespeeld."

Vervolgens is de advocaat benaderd door het NOS-journaal en geeft hij een interview over de Helderse incest-zaak. De perspublicaties en het optreden van de advocaat in het NOS-journaal wekken grote beroering binnen de balie en de reclassering en er worden brieven geschreven aan de deken, dat het optreden van de advocaat niet door de beugel kan. De rechter-commissaris en de deken dienen een klacht in tegen de advocaat, inhoudende dat hij de grenzen van het betamelijke heeft overschreden ten opzichte van zijn cliënt, de medeverdachten van zijn cliënt en ten aanzien van het ongestoorde verloop van het opsporingsonderzoek c.q. gerechtelijk vooronderzoek. De RvD Amsterdam stelt vast dat de ad-

vocaat voordat hij de pers te woord had gestaan geen overleg had gehad met zijn cliënt, maar dat onweersproken was dat deze cliënt nadien desgevraagd de rechter-commissaris heeft geantwoord dat hij geen bezwaren had tegen het optreden van zijn advocaat tegenover de pers. Dit brengt de RvD tot het oordeel dat de advocaat niet in strijd heeft gehandeld met de kennelijke wil van zijn cliënt. Verder is de Raad niet gebleken dat het belang van de cliënt door het optreden van zijn advocaat is geschaad, nu de cliënt zich zelf niet over zijn advocaat heeft beklagd en ook door andere verdachten niet over zijn optreden is geklaagd. De Raad is van oordeel dat het uit een oogpunt van een evenwichtige behandeling van de zaak wenselijk zou zijn geweest dat de advocaat zich bij het beantwoorden van vragen van de pers terughoudender zou hebben opgesteld, temeer omdat niet is gebleken dat met het optreden van de advocaat enig aan hem toevertrouwd belang was gediend. Maar het tegendeel is evenmin gebleken en daarom kan volgens de Raad niet worden gezegd dat de advocaat in strijd met art. 46 van de Advocatenwet heeft gehandeld.

Conclusie

De eerste conclusie uit het voorgaande kan zijn, dat het geen gemakkelijke materie is. Van belang voor de vraag of de handelwijze van de advocaat van de moeder van Rowena door de beugel kan, is, of het initiatief tot het zoeken van publiciteit in de pers door het verstrekken van inzage in het complete dossier van de moeder van Rowena is uitgegaan. Ook indien dit het geval is geweest, ligt er een taak bij de advocaat om zijn cliënt te wijzen op de nadelen van dergelijke publiciteit. Voorstelbaar is ook dat de advocaat zijn medewerking uiteindelijk weigert, als hij geen enkel verdedigingsbelang ziet, terwijl er wel belangen van derden worden geschaad. Als het initiatief niet van de moeder van Rowena is uitgegaan, dan is de handelwijze van de advocaat onbegrijpelijk. Onduidelijk is immers welk belang zijn cliën-

te heeft bij dergelijke publiciteit, terwijl belangen van derden, met name Mike J. en de vader van Rowena aanzienlijk zijn geschaad.

Taru Spronken

Regelgeving

Partiële wijziging zedelijkheidswetgeving

Op 9 april j.l. is het wetsvoorstel Partiële wijziging zedelijkheidswetgeving door de Tweede Kamer aangenomen. Het wetsvoorstel strekt onder meer tot uitvoering van de nota inzake de bestrijding van seksueel misbruik van en seksueel geweld tegen kinderen (TK 1998/99, nr. 26 690, nr. 2), en heeft tot doel de effectiviteit van het strafrechtelijk optreden tegen seksueel misbruik en geweld te vergroten en de bescherming van (potentiële) slachtoffers van zedendelicten te verhogen. Het voorstel wijzigd de huidige zedelijkheidswetgeving op een zestal punten.

Kinderpornografie

Ingevolge het huidige art. 240b Sr is strafbaar het verspreiden, het openlijk tentoonstellen, het vervaardigen, het in-, door- en uitvoeren, en het in voorraad hebben van een afbeelding van een seksuele gedraging waarbij iemand betrokken is die kennelijk de leeftijd van 16 jaar nog niet heeft bereikt. Deze bepaling wordt als volgt gewijzigd.

Allereerst wordt de inhoud van art. 240b Sr aangepast aan de bestaande jurisprudentie op dit punt. In zijn uitspraak d.d. 21 april 1998 (NJ 1998, 782, Nieuwsbrief Strafrecht 1998, nr. 83) oordeelde de Hoge Raad dat voor het 'in voorraad hebben' in de zin van art. 240b

Sr, het enkel in bezit hebben van kinderpornografie voor eigen gebruik reeds voldoende is. Conform deze uitspraak is voorgesteld de woorden 'in voorraad hebben' te vervangen door de woorden 'in bezit hebben'.

Een tweede wijziging betreft de verhoging van de leeftijdsgrens van 16 naar 18 jaar. De noodzaak van deze aanpassing vloeit voort uit de ratificatie van het VN-verdrag inzake de Rechten van het Kind en het ILO-verdrag betreffende het verbod en de onmiddellijke actie voor de uitbanning van de ergste vormen van kinderarbeid. Consequentie van deze wijziging is onder meer dat voortaan ook strafbaar is het vervaardigen van pornografische afbeeldingen van een kind van 16 of 17 jaar door een leeftijdsgenoot zonder commerciële bedoelingen. De minister is van oordeel dat in gevallen als deze vervolging achterwege kan blijven, wanneer de vervaardiging van deze kinderporno niet schadelijk is. Hij meent dat daar in de Aanwijzing kinderpornografie rekening mee moet worden gehouden.

Een derde aanpassing van art. 240b Sr betreft het strafbaar stellen van het vervaardigen etc. van zogeheten virtuele kinderporno. In geval van virtuele kinderporno wordt door middel van digitale manipulatie een al dan niet pornografische afbeelding van een volwassene of een niet-pornografische afbeelding van een kind getransformeerd in een afbeelding van een seksuele gedraging, waarbij een echt kind betrokken lijkt te zijn. Ingevolge de huidige bepaling diende bewezen te worden dat daadwerkelijk een echt kind betrokken was bij de vervaardiging van de kinderporno. Dit was echter door het bestaan van de digitale manipulatiemogelijkheid en het niet kunnen achterhalen van het betrokken kind niet altijd mogelijk. Door invoeging van de woorden "of schijnbaar betrokken is" aan art. 240b wordt dit bewijsprobleem opgelost. De vervaardiging etc. van virtuele kinderporno wordt zonder meer strafbaar.

Tot slot is in art. 240b Sr het huidige tweede lid geschrapt. In het oorspronkelijk wetsvoor-

stel was de bijzondere strafuitsluitingsgrond, het bezit van kinderporno voor wetenschappelijk, educatief of therapeutisch doel, gehandhaafd. Door middel van een amendement is deze bijzondere rechtvaardigingsgrond uit de wettekst verdwenen. Reden voor het indienen van het amendement was dat in de praktijk bleek dat personen of instanties onder het mom van een wetenschappelijk educatief of therapeutisch oogmerk een verzameling kinderpornografie aanlegden.

Klachtvereiste en hoorrecht

Vervolging van de feiten zoals omschreven in de art. 245, 247 en 248a Sr (gemeenschap of ontucht met een kind tussen 12 en 16 jaar of het uitlokken daarvan) is momenteel alleen mogelijk indien een klacht is ingediend. In de praktijk blijkt het klachtvereiste met betrekking tot zedendelicten onbevredigend te functioneren; zo blokkeert het klachtvereiste soms een effectieve opsporing van kinderprostitutie en sekstoerisme, en wordt in sommige gevallen een zedendelict strafrechtelijk vervolgd op klacht van de wettelijke vertegenwoordiger, terwijl de betrokken minderjarige dat niet wenst.

In het onderhavige wetsvoorstel komt het klachtvereiste met betrekking tot bovengenoemde feiten geheel te vervallen. In plaats daarvan dient het Openbaar Ministerie ingevolge het voorgestelde art. 167a Sv – zo mogelijk – het minderjarige slachtoffer voorzover deze twaalf jaar of ouder is in de gelegenheid te stellen zijn mening kenbaar te maken over het gepleegde feit, hetgeen mede omvat het kenbaar maken van zijn mening over de wenselijkheid van vervolging. Art. 167a Sv creëert voor het Openbaar Ministerie een inspanningsverplichting tot het horen van de minderjarige. Van een algemene plicht is afgezien, omdat de minderjarige soms niet in staat is gehoord te worden of in het buitenland verblijft.